

Programmaties dual leren gewoon secundair onderwijs schooljaar 2025-2026

Vlaamse Onderwijsraad

Simon Bolivarlaan 17

BE-1000 Brussel

T +32 2 219 42 99

www.vlaamsonderwijsraad.be

info@vlor.be

Advies op vraag van Zuhail Demir, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk op 12 december 2024

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 18 februari 2025 met eenparigheid van stemmen

Voorbereiding: Technische werkgroep programmaties duaal leren op 22 januari en 30 januari 2025 onder voorzitterschap van Eric D'Hooghe

Dossierbeheerder: Marie-Anne Michielsens

Inhoud

1	Situering.....	2
1.1	Programmaties duaal leren in het voltijds secundair onderwijs.....	3
2	Aanbevelingen	3
2.1	Criterium macrodoelmatigheid verduidelijken.....	3
3	Beschrijving van de programmatieaanvragen.....	4
	Stijging leerlingenaantal vs. daling aantal vragen	4
	Verdeling van het aantal aanvragen	5
	Overzicht aangevraagde duale structuuronderdelen.....	6
4	Aanpak advisering.....	6
4.1	De criteria uit de regelgeving	7
4.1.1	Macrodoelmatigheid (criterium 1) en de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt (criterium 2).....	7
4.1.2	Keuzevrijheid (criterium 3).....	7
4.1.3	Studiecontinuïteit (criterium 4).....	7
4.1.4	Materiële infrastructuur, samenwerking met lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld (criterium 5 en 6).....	8
4.1.5	Afspraken met andere lokale onderwijsverstrekkers (criterium 7)	8
4.1.6	Afstemming binnen overlegforum (criterium 8).....	8
4.2	Bijkomende criteria en clusters	9
4.2.1	Cluster 1: Heraanvraag	9
4.2.2	Cluster 2: Studiecontinuïteit	9
4.2.3	Cluster 3: Vervolledigen leerlijn met OK2	9
4.2.4	Cluster 4: Verbreding domein	9
4.2.5	Cluster 5: Bestaand aanbod uitbreiden of verplaatsen naar een andere vestigingsplaats.....	10
	Bronnen	11

1 Situering

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) ontving op 12 december 2024 de adviesvraag over de programmatieaanvragen voor duale structuuronderdelen voor het gewoon voltijds secundair onderwijs (duaal so) voor het schooljaar 2025–2026. Het gaat om 36 aanvragen van 9 scholen/centra.

1.1 Programmaties duaal leren in het voltijds secundair onderwijs

Voor het schooljaar 2025–2026 is programmatie mogelijk voor 196 duale structuuronderdelen in de arbeidsmarktfinaliteit, de dubbele finaliteit en de 7e leerjaren gericht op instroom arbeidsmarkt na OK3 en na OK4. Er zijn drie nieuwe duale trajecten.

Domein	Duaal structuuronderdeel
Maatschappij en welzijn	3 ^{de} graad Basiszorg en ondersteuning BSO
	7 ^{de} leerjaar gericht op instroom arbeidsmarkt na OK4 Persoonsbegeleider
STEM	7 ^{de} leerjaar gericht op instroom arbeidsmarkt na OK3 Industrieel Schilder

Een programmatie moet goedgekeurd worden door de Vlaamse Regering na advies van de Vlor, de SERV, de onderwijsinspectie en AGODI.

De duale structuuronderdelen kunnen ingericht worden door:

- de Syntra;
- de scholen voltijds secundair onderwijs;
- de centra voor deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Als een voltijdse secundaire school verbonden is met een niet-autonoom centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs, heeft de programmatie betrekking op de school én op het centrum. Het bestuur beslist waar het structuuronderdeel wordt ingericht.

Vanaf 1 september 2024 is het mogelijk om duale structuuronderdelen vrij te programmeren als de school het niet-duale structuuronderdeel al organiseert. Dat geldt ook voor een niet-niche duaal structuuronderdeel van een studiedomein én onderwijsvorm die de school al organiseert.¹

Deze nieuwe programmatieregels gelden niet voor de Syntra: zij kunnen niet vrij programmeren.

Voor de programmaties duaal leren in het buitengewoon secundair onderwijs, opleidingsvorm 3, brengt de Vlor een apart advies uit.

2 Aanbevelingen

Op 13 juni 2024 bracht de Vlaamse Onderwijsraad een beschouwend advies uit over alle programmatieadviezen sinds de start van de modernisering.² Hoewel het zich richt op de programmaties in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs en niet op duaal leren, kunnen de opmerkingen in hoofdstuk 4 ook gelezen worden in het licht van de programmaties duaal. Ook in ons advies *Grondige bijsturingen om van duaal leren een succes te maken* doen we aanbevelingen over de programmaties duaal leren.³

2.1 Criterium macrodoelmatigheid verduidelijken

De Vlaamse Onderwijsraad vraagt de overheid om een eenduidige definitie en objectieve subcriteria te formuleren voor de beoogde macrodoelmatigheid.

¹ Omzendbrief SO 61 van 5 februari 1999. Programmatie in het voltijds gewoon secundair onderwijs en in het stelsel leren en werken op 1 september 2022. § 4.4

² Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. *Programmaties gemoderniseerd voltijds (buiten)gewoon secundair onderwijs*, 13 juni 2024.

³ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. *Grondige bijsturingen om van duaal leren een succes te maken*, 6 juli 2023.

Nu het mogelijk is om duale structuuronderdelen vrij te programmeren, is er enkel een programmatieaanvraag met overheidsgoedkeuring nodig voor een niche structuuronderdeel of voor het inrichten van een nieuw studiedomein in de tweede of derde graad. De Syntra zijn verplicht om een aanvraag in te dienen voor elke programmatie. Hoe bepaalt de overheid de macrodoelmatigheid en monitort ze de mogelijke versnippering?

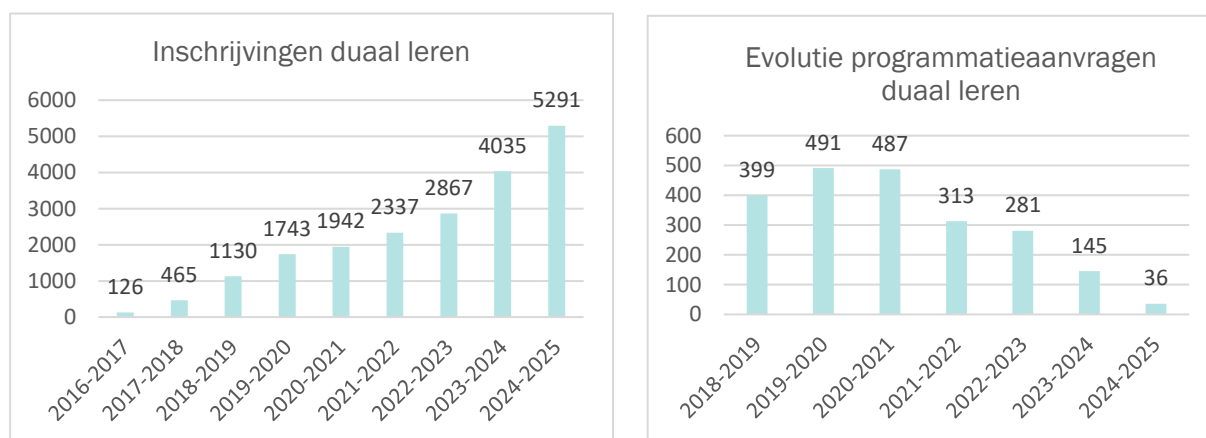
Daarnaast vraagt de raad om ook de term 'niche' te definiëren. Hoe bepaalt de overheid waar er wel en niet een niche structuuronderdeel ingericht mag worden? Hoeveel mogen er ingericht worden?

3 Beschrijving van de programmatieaanvragen

Aan de hand van de programmatieaanvragen maakt de Vlaamse Onderwijsraad in zijn advies jaarlijks een beknopte analyse van het landschap voor duaal leren. De Vlor baseert zich voor die analyse op de tabellen van AGODI met daarop een overzicht van de aanvragen enerzijds en de leerlingenaantallen anderzijds, aangevuld met een aantal indicatoren.

Stijging leerlingenaantal vs. daling aantal vragen

Het aantal leerlingen dat een duaal traject volgt, neemt sinds 2016 jaarlijks toe. Voor schooljaar 2024-2025 zijn dat er 5291, een stijging van 31% ten opzichte van vorig schooljaar.⁴ Deze stijging is vooral te verklaren door de verdere inkanteling van leren en werken in duaal leren, die dit schooljaar volledig afgerond is.

Er zijn dit jaar 36 aanvragen van 9 scholen/centra, ten opzichte van 145 aanvragen van 36 scholen/centra in schooljaar 2023-2024. Dat is een aanzienlijke daling van 75%.

Het lage aantal aanvragen valt waarschijnlijk te verklaren door de nieuwe programmatieregels die sinds vorig schooljaar in voege zijn.⁵ Hierdoor mag een school de duale variant vrij programmeren, als ze de niet-duale variant van een structuuronderdeel al inricht. Ook een vrije programmatie van een duaal niet-niche structuuronderdeel van een studiedomein en onderwijsvorm die de school al organiseert, is mogelijk. Zo kreeg AGODI vorig jaar van 36 instellingsnummers 85 meldingen voor 39 verschillende duale opleidingen. Omdat een vrije programmatie tot 1 april gemeld mag worden, kunnen we nog geen resultaten voor dit schooljaar geven.

⁴ Telling op 1/10/2024, cijfer nog niet geverifieerd

⁵

Daarnaast vermoeden we dat het aantal scholen dat inzet op duaal leren het plafond van te programmeren duale structuuronderdelen bereikt heeft.

Verdeling van het aantal aanvragen

Per aanbieder

aanbieder	Aantal aanvragen	Aantal scholen/centra
GO!	1	1
Off. gesubs. ond.	2	2
Vrij gesubs. ond.	1	1
Syntrum	32	5
Eindtotaal	36	9

Per graad

graad	Aantal aanvragen
2 ^{de} graad (arbeidsmarktfinaliteit)	16
3 ^{de} graad (arbeidsmarktfinaliteit)	12
7 ^{de} lj na OK3	8
7 ^{de} lj na OK4	0
Eindtotaal	36

Omdat de Syntra niet vrij mogen programmeren, is hun aandeel aanvragen dit schooljaar hoger dan dat van de andere onderwijsverstrekkers.

Het valt opnieuw op dat er voor de derde graad geen enkele aanvraag is voor een structuuronderdeel met dubbele finaliteit. Er is dit jaar ook geen enkele aanvraag voor een 7de leerjaar gericht op instroom arbeidsmarkt na een OK4.

In tegenstelling tot de voorgaande jaren is het aantal aanvragen voor structuuronderdelen in de 7de leerjaren gericht op instroom arbeidsmarkt na OK3 sterk gedaald, van 116 vorig jaar tot acht aanvragen dit schooljaar. Een mogelijke verklaring is dat de Centra voor Deeltijds Onderwijs (CDO) op 1 september 2025 al hun 7de leerjaren gericht op instroom arbeidsmarkt via concordantie gaan krijgen. Vorige schooljaren was dat nog niet mogelijk omdat leren en werken niet gekoppeld is aan graden. Zo waren er veel aanvragen als voorloper op concordantie, om op zeker te spelen en de nodige continuïteit in de opleiding te bewaren voor hun doelgroep, nadat de structuuronderdelen in een lagere graad al geconcordeerd werden. Een andere verklaring is de mogelijkheid tot vrije programmatie (cfr. supra).

Sinds 2022-2023 daalt het aantal aanvragen voor de tweede graad, maar nu is er een lichte stijging (16 aanvragen).⁶ Deze aanvragen situeren zich allemaal bij de Syntra.

⁶ 54 aanvragen in 2021-2022, 41 in 2022-2023, 9 in 2023-2024

Overzicht aangevraagde duale structuuronderdelen

Aangevraagde duale structuuronderdelen 2 ^{de} graad	Aantal aanvragen	Aangevraagde duale structuuronderdelen 3 ^{de} graad	Aantal aanvragen
Bandenmonteur	1	Assistentie in wonen, zorg en welzijn	1
Fietshersteller	3	Basiszorg en ondersteuning	1
Hippisch assistent	1	Dierenzorg	1
Hoeknaadlasser	1	Elektrische installaties	1
Magazijnmedewerker	1	Fietsinstallaties	3
Medewerker Florist	1	Groenaanleg en -beheer	1
Medewerker Groen- en tuinaanleg	1	Groendecoratie	1
Medewerker Groen- en tuinbeheer	1	Haarverzorging	1
Monteur metalen gevel- & dakelementen	1	Onthaal, organisatie en sales	1
Onderhoudsmedewerker	2	Paardenhouderij	1
Polyvalent administratief ondersteuner	1		
Schoonmaker	1		
Winkelmedewerker	1		

Aangevraagde duale structuuronderdelen 7de leerjaar na OK3	Aantal aanvragen	Aangevraagde duale structuuronderdelen 7de leerjaar na OK3	Aantal aanvragen
Fijnschilder	1	Podiumtechnicus	1
Host	1	Polyvalent techniek henvoertuigen	1
Kinderbegeleider	1	Tuinanleg en groenbeheer	1
Paardenhouder	1	Verzorgende/zorgkundige	1

Van de drie nieuw programmeerbare duale structuuronderdelen wordt één opleiding aangevraagd.

4 Aanpak advisering

Bij zijn beoordeling van de aanvragen maakt de Vlaamse Onderwijsraad, naast de criteria uit de regelgeving (4.1), ook gebruik van een clustering aan de hand van een aantal bijkomende criteria (4.2).

- Als de Vlor na bespreking van het dossier oordeelt dat een aanvraag in voldoende mate beantwoordt aan het geheel van de beoordelingscriteria dan krijgt die aanvraag een gunstig advies. *Gunstige adviezen worden niet verder gemotiveerd tenzij extra duiding gewenst is.* Die duiding staat dan in deel 5.
- Als de Vlor na bespreking van het dossier oordeelt dat een aanvraag in onvoldoende mate beantwoordt aan een of meer beoordelingscriteria, dan krijgt die aanvraag een ongunstig advies. *Ongunstige adviezen worden steeds gemotiveerd.*

- In de tabel als bijlage zijn alle adviezen over de individuele dossiers terug te vinden.

4.1 De criteria uit de regelgeving⁷

De programmatieaanvragen moeten gemotiveerd worden aan de hand van volgende criteria:

- 1 de eventuele beperkingen of voorwaarden (zoals frequentie, geografische inplanting, ...) die vanuit macrodoelmatigheid aan het aanbod van het structuuronderdeel zijn gekoppeld;
- 2 de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt;
- 3 de keuzevrijheid van ouders en leerlingen;
- 4 de studiecontinuïteit van leerlingen binnen de aanbieder duaal leren of binnen de scholengemeenschap;
- 5 de getroffen voorbereidingen op het vlak van materiële infrastructuur en leermiddelen die voldoende en gepast zijn met het oog op de te verwerven competenties van het geprogrammeerde structuuronderdeel;
- 6 de aantoonbare samenwerkingsmogelijkheden met lokale arbeidsmarktactoren en de bedrijfswereeld;
- 7 de afspraken die met andere lokale onderwijsinrichters, binnen en buiten de scholengemeenschap in kwestie, zijn gemaakt over een rationeel en transparant studieaanbod;
- 8 de afstemming binnen het overlegforum duaal leren waaronder de school of het centrum als aanbieder, ressorteert.

Hieronder geven we aan hoe we de criteria gehanteerd en geïnterpreteerd hebben en welke bezorgdheden daar rond leven.

4.1.1 Macrodoelmatigheid (criterium 1) en de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt (criterium 2)

De Vlaamse Onderwijsraad vindt het belangrijk dat scholen bij de opstart van duaal leren de kans krijgen om zowel de expertise als het netwerk van leerwerkplekken stapsgewijs uit te bouwen.

4.1.2 Keuzevrijheid (criterium 3)

De Vlor respecteert het principe van de keuzevrijheid van ouders en leerlingen tussen vrij en officieel onderwijs.

4.1.3 Studiecontinuïteit (criterium 4)

Studiecontinuïteit is de overgang van een lager naar een hoger leerjaar. Bij studiecontinuïteit wordt gekeken of die gewaarborgd is tussen de 2de graad, de 3de graad en het 7de leerjaar of binnen de 3de graad per aanbieder. Het gaat hierbij om logische leerlijnen. De Vlor ziet dit breder dan enkel de aansluiting van duale opleidingen op duale opleidingen, maar beschouwt ook de aansluiting op een niet-duale opleiding als studiecontinuïteit.

⁷ [Omzendbrief SO 61 van 5 februari 1999. Programmatie in het voltijds gewoon secundair onderwijs en in het stelsel leren en werken.](#)

Als de programmatieaanvragen structuuronderdelen uit een hoger leerjaar omvatten die aansluiten op een domein dat al aanwezig is op de school in een lager leerjaar, zowel duaal als niet-duaal, adviseert de Vlor die aanvragen gunstig.

4.1.4 Materiële infrastructuur, samenwerking met lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld (criterium 5 en 6)

De Vlor adviseert alle programmatieaanvragen gunstig voor duale structuuronderdelen die behoren tot een studiedomein dat de school al aanbiedt. De materiële infrastructuur, inhoudelijke expertise en netwerken van ondernemingen zijn immers aanwezig voor de programmatie van een duaal traject. Bij de aanvragen voor een studiedomein dat de school nog niet aanbiedt, is de motivering in het dossier doorslaggevend voor het advies.

De samenwerking met de lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld is uiteraard cruciaal om duale trajecten vorm te geven. Omdat het voor een nog niet ingericht structuuronderdeel vaak onmogelijk is om al een officiële samenwerkingsovereenkomst te sluiten, volstaat voor de Vlor een intentieverklaring. Wij verwachten geen opsomming van bestaande samenwerkingen en gecontacteerde ondernemingen. De scholen hebben meestal een eigen netwerk en mocht dat niet volstaan, dan kunnen ze een beroep doen op ondersteuning van de sectoren binnen het Vlaams Partnerschap Duaal Leren.

4.1.5 Afspraken met andere lokale onderwijsverstrekkers (criterium 7)

De Vlor richt zich voor de beoordeling van dit criterium op het akkoord van de scholengemeenschap dat bij het aanvraagdossier gevoegd moet zijn.

4.1.6 Afstemming binnen overlegforum (criterium 8)⁸

De opdracht van de overlegfora heeft betrekking op een brede context van onderwerpen over de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt maar met een expliciete focus op duale structuuronderdelen en aanloopstructuuronderdelen. Het organiseert structureel overleg rond en signaleert problemen bij:

1. de afstemming van het opleidingsaanbod op de mogelijkheden binnen de lokale arbeidsmarkt en tussen de verschillende aanbieders duaal leren;
2. het opzetten van al dan niet tijdelijke samenwerkingsverbanden tussen de verschillende betrokken partijen binnen duaal leren, met het oog op een versterking van de link tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt voor de leerling;
3. sensibilisering en mobilisering van de lokale arbeidsmarkt;
4. de bevordering van de vlotte overgang van leerlingen van onderwijs naar de arbeidsmarkt;
5. de analyse van de lokale arbeidsmarkt in functie van het huidige en toekomstige opleidingsaanbod, gebruik makende van de beschikbare gegevens.

We hebben vragen bij het nut van die extra procedure. Het is geen ontvankelijkheidscriterium en de Vlor vreest dat er op die manier mogelijk een extra adviesorgaan in het leven wordt geroepen zonder decretale basis. Bovendien veroorzaakt dit criterium planlast.

⁸ [Art.357/35 van de codex secundair onderwijs.](#)

4.2 Bijkomende criteria en clusters

De Vlaamse Onderwijsraad werkt bij de beoordeling met een aantal bijkomende criteria. Als de aanvraag aan een van die criteria voldoet, geven wij een gunstig advies. Op die manier komen we tot vijf verschillende clusters:

1. heraanvraag
2. studiecontinuïteit
3. vervolledigen leerlijn met OK2
4. verbreding domein
5. verplaatsen aanbod of aanbod op nieuwe of extra vestigingsplaats

Hieronder geven we bij elk criterium meer uitleg. *Sommige aanvragen vallen onder meerdere clusters*. Aanvragen die niet onder een cluster vallen, worden apart gemotiveerd in 5.2.2.

4.2.1 Cluster 1: Heraanvraag

Als een aanvraag al goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering, maar niet ingericht werd omdat in het daaropvolgende schooljaar geen leerlingen werden ingeschreven, adviseert de Vlor opnieuw gunstig.

Als een aanvraag in een vorige ronde afgekeurd werd door de Vlaamse Regering, zal de Vlor onderzoeken in welke mate de heraanvraag tegemoetkomt aan de reden voor de afkeuring door nieuwe informatie of bijkomende acties.

Er zijn dit schooljaar geen heraanvragen zoals gedefinieerd in de regelgeving.

4.2.2 Cluster 2: Studiecontinuïteit

De Vlor geeft een gunstig advies aan alle programmatieaanvragen die een leerlijn van een lager naar een hoger leerjaar vervolledigen. We verwijzen hiervoor naar criterium 4 uit de regelgeving (zie hoger).

Het gaat hier over acht aanvragen.

4.2.3 Cluster 3: Vervolledigen leerlijn met OK2

De Vlor geeft ook een gunstig advies aan alle programmatieaanvragen die een leerlijn vervolledigen, met name bij aanvragen van scholen die een opleiding in een studiedomein willen aanbieden op het niveau OK2, waarvan ze al een of meerdere opleidingen aanbieden in een hoger leerjaar (OK3). Die aanvragen zorgen zo voor een duidelijke leerlijn naar de aansluitende opleiding(en) vanuit de lagere leerjaren.

Het gaat hier over drie aanvragen.

4.2.4 Cluster 4: Verbreding domein

Sommige scholen willen het aanbod aan opleidingen binnen een bepaald studiedomein dat zij al aanbieden vergroten, om zo hun leerlingen meer keuzemogelijkheden te bieden. De meerderheid van de aanvragen binnen deze cluster gaat over de verbreding van een domein binnen de tweede en derde graad. In mindere mate zijn er aanvragen voor een verbreding van een domein voor 7e leerjaren: deze aanvragen vallen meestal onder cluster 3 (studiecontinuïteit).

De Vlor hanteert hier een brede interpretatie van 'domein': we beschouwen het hele STEM-domein als één domein.

Er zijn twee aanvragen die binnen deze cluster vallen.

4.2.5 Cluster 5: Bestaand aanbod uitbreiden of verplaatsen naar een andere vestigingsplaats

Bij duaal leren is het aanbod gekoppeld aan een vestigingsplaats. Dat was bij het aanbod van dbso vroeger niet het geval. Verschillende scholen, vooral centra leren en werken en Syntra, willen een bestaand aanbod van één vestigingsplaats *ook inrichten op een tweede of derde vestigingsplaats*. In theorie is dit dus een nieuw domein voor vestigingsplaats 2 maar uiteraard hebben deze onderwijsverstrekkers al heel wat expertise opgebouwd op vestigingsplaats 1 en zetten ze deze ook in voor vestigingsplaats 2, vaak met dezelfde leerkrachten.

Daarnaast zijn er onderwijsverstrekkers die hun huidige duale aanbod willen *verplaatsen* naar een andere vestigingsplaats en daarom een nieuwe programmatieaanvraag moeten doen.

Gezien de nodige ervaring en expertise in deze gevallen steeds aanwezig is, geeft de Vlor die aanvragen altijd een gunstig advies als uit de omgevingsanalyse blijkt dat het nieuwe aanbod niet overlapt met een bestaande opleiding van een andere onderwijsverstrekker op die vestigingsplaats.⁹

Voor deze cluster gaat het over zestien aanvragen.

De Vlaamse Onderwijsraad hanteert het geheel van de bovenstaande criteria bij de beoordeling van de aanvragen. Alle aanvragen die de Vlor volgens een of meer van bovenstaande criteria gunstig adviseert, worden niet verder gemotiveerd. De adviezen die extra duiding vragen, komen in deel 5 aan bod.

Hierna volgt het concrete advies per dossier. Dat wordt niet gepubliceerd op de website van de Vlor.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

⁹ Tenzij die andere aanbieder de keuzevrijheid van ouders en leerlingen moet garanderen.

Bronnen

[Codex secundair onderwijs. 17december 2010.](#)

[Decreet over het Onderwijs XXXIII. 7 juli 2023.](#)

[Omzendbrief SO 61 van 05 februari 1999. Programmatie in het voltijds gewoon secundair onderwijs en in het stelsel leren en werken.](#)

Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Grondige bijstellingen om van duaal leren een succes te maken](#), 6 juli 2023.

Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Programmaties gemoderniseerd voltijds \(buiten\)gewoon secundair onderwijs](#), 13 juni 2024.